Overwegingen van ouders bij de keuze voor een (Agora) VO-school: een kwalitatief onderzoek.

Student: F.S. Klein Wolterink (s5565707)

Begeleider en eerste beoordelaar: M. Hingstman

Tweede beoordelaar: N. Schwarzbach

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Bachelorwerkstuk Pedagogische Wetenschappen

Mei 2026

Aantal woorden: 5998

Samenvatting

Door het unieke onderwijslandschap in Nederland hebben ouders een ruime keuze aan onderwijstypen in het voortgezet onderwijs (VO). Naast regulier onderwijs bestaan er tal van conceptscholen; scholen die met een vernieuwende soort onderwijs werken, zoals Agora-onderwijs. Veel factoren spelen mee tijdens het kiezen van een VO-school. In dit onderzoek wordt gekeken naar de overwegingen die ouders hebben bij de keuze voor een (Agora) VO-school voor hun kind. Het is uitgevoerd in opdracht van Hub050, die het draagvlak voor een Agora-school in Noord-Nederland onderzoekt. Met semigestructureerde interviews bij tien Nederlandse ouders, geworven door een gemakssteekproef, is onderzocht wat redenen zijn voor ouders om voor een VO-school te kiezen. Ouders in de steekproef hebben een kind in groep 8, klas 1 of klas 2. De interviews zijn thematisch geanalyseerd in ATLAS.ti. Uit analyse volgden de thema's 'eigen ervaring en gewenste ervaring voor kind', 'invloeden van anderen' en 'praktische overwegingen en schoolbeleid', elk met factoren die volgens ouders meewegen tijdens het schoolkeuzeproces. De meest genoemde factoren bleken de voorkeur van het kind, ervaringen van anderen en de sfeer op school. De factor 'goede leerlingenzorg' werd eveneens vaak genoemd, maar paste niet in één categorie. Concluderend hebben ouders op voorhand een sturende rol, waarbij open dagen belangrijke overwegingen kunnen vormen. Met de resultaten heeft Hub050 een duidelijker inzicht in motivatie van ouders voor het kiezen van een VO-school. Vervolgonderzoek kan zich zowel richten op de wisselwerking tussen deze factoren, als op het interviewen van ouders met een kind op Agora-onderwijs.

Abstract

Due to the unique range of schooltypes in the Netherlands, parents are left with a wide selection of secondary schools to choose from. Besides regular education, there are plenty of 'conceptschools'; schools with a new kind of education, such as Agora-education. Many factors are playing a role while choosing a secondary school. This study examines the parents' considerations while choosing an (Agora) secondary school for their child. The study is conducted based on a question of Hub050, that examines the support for an Agora-school in Northern Netherlands. Using semi-structured interviews with ten Dutch parents, recruited with convenience sampling, it has been examined what parents' reasons were to choose a specific secondary school. Parents in the sample have a child who soon will make, or has recently made, the transition to secondary school. Interviews were analysed thematically in ATLAS.ti. Analysis resulted in the themes 'other's influences', 'own experience and wished experience for their child' and 'practical reasons and schoolpolicy'. The most frequently mentioned factors were the child's preference, experiences from others and the school atmosphere. The factor 'good pupil support' was also frequently mentioned, but did not fit in one particular category. In conclusion, parents take on a guiding role in advance, and it seems that open houses shape their reasons. With these results, Hub050 has gained a deeper insight in what drives parents to choose a secondary school. Future studies could focus on the interaction between the mentioned factors, or interview parents of Agora-pupils.

Inleiding

Nederland kent sinds 1848 het grondrecht ‘vrijheid van onderwijs’ (De Nederlandse Grondwet, 2022). Dit houdt in dat iedereen een school mag oprichten, met een eigen pedagogische visie en idee van organisatie in de school, mits voldaan wordt aan bepaalde (kwaliteits)eisen, bijvoorbeeld ten aanzien van het curriculum en verwachte leeruitkomsten (Van Oers, 2013). In de afgelopen decennia is het aantal scholen met eigen concept – de conceptschool – gegroeid zowel voor primair (PO) als voortgezet onderwijs (VO) (Onderwijsinspectie, 2019). Door de vele keuzemogelijkheden gaan er voor ouders aan de schoolkeuze veel overwegingen vooraf, die zowel rationeel als emotioneel kunnen zijn.

Voorbeelden van conceptscholen zijn de Iederwijs, Steve Jobs scholen en Agora-onderwijs. Een conceptschool als Iederwijs, bleek niet duurzaam en verdween. Daarentegen zijn er sinds 2014 enkele tientallen Agora-scholen – zowel VO als PO – opgestart, veelal in Midden- en Zuid-Nederland (De Vereniging Agora Onderwijs [DVAO], 2025). Volgens mede-oprichter Jan Fasen (DVAO, 2019) zijn er in het hedendaagse onderwijs veel uitdagingen: zeer ongemotiveerde kinderen, een alsmaar groter wordend lerarentekort en een onderwijssysteem dat kansenongelijkheid versterkt (TL4E, 2019). Met Agora-onderwijs zouden deze problemen aangepakt kunnen worden, terwijl de kerndoelen van het onderwijs tegelijkertijd ook worden behaald.

Agora-onderwijs verschilt wezenlijk van ‘traditioneel onderwijs’. Op Agora-onderwijs ontbreken lessen, roosters, vakken en cijfers (Claessen, 2016). De nieuwsgierigheid van het kind staat centraal en kinderen beslissen zelf waar ze iets over willen leren (DVAO, 2025a), waar zij een ‘challenge’ over bedenken. Ieder kind heeft andere interesses, waardoor geen enkele leerroute hetzelfde is. Bovendien zitten leerlingen van alle ‘niveaus’ en leeftijden bij elkaar in open ruimtes. Leraren werken samen (DVAO, 2025a) en er bestaat geen hiërarchische cultuur (Claessen, 2021). Ook ouders vervullen een belangrijke rol: zij zijn

onderdeel van de begeleiding van leerlingen en sommigen geven gastcolleges (DVAO, 2025a). Uiteindelijk maken leerlingen wel het reguliere eindexamen.

Hoewel deze manier van onderwijs voor sommigen veelbelovend klinkt, is er ook kritiek op conceptscholen zoals Agora. Zo stelt de onderwijsinspectie in een interview dat het onduidelijk blijft of er hogere leeropbrengsten of meer gemotiveerde leerlingen zijn (Nieuwsuur, 2019). Onderzoek naar innovaties binnen conceptscholen is daarnaast vaak kwalitatief onvoldoende. De steekproef leerlingen en docenten is (te) klein om te kunnen spreken van verbeteringen in het onderwijs en daarnaast wordt de aanwezigheid van effecten vaak bewezen verondersteld vanuit de theorie, in plaats van de praktijk (Onderwijsinspectie, 2019). Algemene kritieken op het idee dat de leerling de controle heeft over wat hij leert luiden dat leerlingen vaak kiezen voor iets dat ze leuk vinden om te doen, niet per se wat goed is voor hen. Hierdoor komen kinderen minder snel in aanraking met iets nieuws (Kirschner & Van Merriënboer, 2013).

Ondanks kritiek kunnen voordelen voor ouders opwegen tegen de nadelen, wat een reden kan zijn om voor Agora-onderwijs te kiezen. Hoewel er een groeiend aantal Agora-scholen is ontstaan, is er in Noord-Nederland nog geen dergelijke school. Stichting Hub050 onderzoekt het draagvlak voor een Agora-school in de regio. Dit onderzoek komt voort uit de wens van Hub050, die haar vraag aan de Wetenschapswinkel Onderwijs heeft gesteld. Met de resultaten van dit onderzoek krijgt Hub050 inzicht in motivaties van ouders om voor een specifieke VO-school te kiezen.

Het onderzoek heeft als doel om te onderzoeken welke overwegingen ouders hebben bij het kiezen van een VO-school voor hun kind in het diverse onderwijslandschap in Nederland. Er ontbreekt momenteel kennis over hoe ouders in Nederland kiezen voor een VO-school van hun kind, wanneer ook Agora tot de opties behoort. Om dit kennishiaat te dichten en om Hub050 te ondersteunen in hun onderzoek, wordt er in dit onderzoek gekeken

naar de volgende hoofdvraag en deelvragen: *Welke overwegingen hebben ouders tijdens het kiezen voor een (Agora) VO-school voor hun kind?*

- *Wat zijn eerdere ervaringen met onderwijs, die volgens ouders meewegen in de keuze voor een VO-school voor hun kind?*
- *Welke rationele en irrationele redenen hebben ouders voor de keuze voor een VO-school voor hun kind?*

Theoretisch kader

Theorie achter Agora-onderwijs

De uitgangspunten van Agora zijn geïnspireerd door een aantal theorieën, waaronder de zelfdeterminatietheorie. Deze stelt dat de psychologische basisbehoeften autonomie, gevoel van competentie en sociale verbondenheid ervoor zorgen dat motivatie zich ontwikkelt naar intrinsieke motivatie, waarin interesse en plezier centraal staan. Zodra er niet voldaan is aan deze psychologische basisbehoeften, kan er sprake zijn van amotivatie; de persoon hecht in dat geval bijvoorbeeld geen waarde aan de taak en voelt er weinig verbinding mee, waardoor leeruitkomsten laag zijn (Ryan & Deci, 2017). Cijfers – wanneer ze worden gebruikt als 'motivators' – zorgen er voor dat leerlingen zich minder autonoom voelen. De autonomie wordt wel bevorderd zodra leerlingen het gevoel hebben dat zij een keuze hebben in wat zij kunnen leren (Ryan & Deci, 2017).

Daarnaast besteedt Agora-onderwijs aandacht aan de drie doeldomeinen voor onderwijs van Biesta (DVAO, 2024) – kwalificatie, socialisatie en subjectivering (Biesta, 2015). Volgens Biesta (2015) staan deze drie elementen niet los van elkaar maar moet aan alle drie tegelijkertijd recht worden gedaan in het onderwijs. Agora beoogt dit te doen door leerlingen hun eindproduct te laten presenteren (kwalificatie, zonder nadruk op een cijfer), kinderen van verschillende leeftijden bij elkaar in de groep te laten zitten (socialisatie), en

leerlingen zelf te laten kiezen door wat hen interesseert (subjectivering). Door aan de slag te gaan met eigen interesses vormen zij zichzelf als persoon.

Schoolkeuzes

Er is al enig onderzoek gedaan naar redenen van ouders voor het kiezen voor een VO-school. Zeehandelaar et al. (2012) vonden dat Amerikaanse ouders waarde hechten aan kwalitatief goed lees- en wiskundeonderwijs en dat het belangrijk is dat leerlingen kritisch leren denken. In hoeverre vakken als wiskunde en techniek werden benadrukt, bleek voor hen ook belangrijk (Zeehandelaar et al., 2013).

Met het oog op het diverse aanbod in Nederland, blijkt uit een rapport van Herweijer en Vogels (2004) in Nederland dat het belangrijkste keuzemotief voor ouders is dat het kind het naar de zin heeft. Daarnaast werd gevonden dat de aanwezigheid van ICT, oog voor sociale vaardigheden en het uiterlijk van de school ook belangrijk waren voor ouders. Hoewel sfeer en afstand tot de school op zichzelf geen belangrijke redenen waren voor ouders, kunnen deze uiteindelijk wel doorslaggevend werken wanneer meerdere scholen tot de mogelijkheden behoren (Herweijer & Vogels, 2004). Zowel Godschalk (2012) als Vellinga (2017) en Dienst Onderwijs en Statistiek [DOS] (2004) noemen de voorkeur van het kind ook als zeer belangrijke overweging. Daarnaast noemen deze onderzoeken ook dat de goede sfeer voor ouders sterk meeweegt (Godschalk, 2012; Vellinga, 2017; DOS, 2004). Als laatste bleek de pedagogische inslag belangrijk voor ouders (Vellinga, 2017), zij zijn bereid hun kinderen een grotere afstand te laten afleggen voor een specifieke pedagogische inslag (Allen et al., 2016). Echter werd in Allen et al. (2016) de voorkeur van het kind niet meegenomen in de analyse. Daarentegen bleek uit Bulder et al. (2020) en DOS (2004) dat een specifieke pedagogische inslag een minder belangrijke overweging vormde. Juist de kwaliteit van onderwijs, de sfeer en extra hulp voor leerlingen wegen sterk mee (Bulder et al., 2020). De mening van andere

ouders over specifieke scholen was hierin ‘een beetje belangrijk’ en de voorkeur van het kind bleek slechts doorslaggevend (Bulder et al., 2020). Tot slot bleek de veiligheid en sfeer, samen met de korte reisafstand naar de school, centraal te staan voor ouders (Bollen & Boogaard, 2019). De veiligheid als keuzemotief wordt ook genoemd door DOS (2004), en ook of het niveau dat het kind zal volgen wordt aangeboden op een school. Hiermee wordt vooraf een selectie gemaakt voordat open dagen worden bezocht. De open dag blijkt essentieel voor ouders om uiteindelijk een keuze te maken (DOS, 2004).

Theory of planned behaviour

Om het schoolkeuzeproces van ouders te begrijpen, kan de theorie van gepland gedrag (theory of planned behaviour, TPB) een kader bieden. Volgens de TPB wordt vrijwillig gedrag bepaalt door iemands intentie (Ajzen, 1991). Een sterke intentie zou betekenen dat er een hoge motivatie is om dit gedrag uit te voeren, iemand is dan bereid meer moeite te doen voor het gedrag. De intentie hangt af van drie componenten, namelijk (1) de attitude jegens het gedrag, (2) de subjectieve norm (de ervaren sociale druk om dit gedrag uit te voeren) en (3) de waargenomen controle over het gedrag (de ervaren moeilijkheid om het gedrag uit te voeren, ook beïnvloedt door ervaringen in het verleden) (Ajzen, 1991).

Volgens de TPB geldt dat hoe positiever de attitude, hoe sterker de subjectieve norm en hoe minder moeilijkheden iemand ervaart om het gedrag uit te voeren, hoe sterker de intentie zal zijn en daardoor wordt het gedrag eerder uitgevoerd. In verschillende situaties zijn de verschillende componenten belangrijker of minder belangrijk (Ajzen, 1991), maar alle drie samen zorgen voor een intentie die het gedrag bepaalt.

Het maken van een schoolkeuze binnen het kader van de TPB zou bepaald worden door: de attitude die een ouder jegens een bepaalde onderwijsvorm heeft (dan wel positief of negatief), de mate waarin deze ouder sociale druk ervaart om voor een bepaalde vorm te

kiezen en de ervaren moeilijkheden (bijvoorbeeld afstand en vroegere ervaringen). Een ouder met positieve kijk op Agora-onderwijs, die druk ervaart hiervoor te kiezen en die positieve ervaringen met Agora én een dergelijke school in de buurt heeft, zal waarschijnlijk voor Agora-onderwijs kiezen.

Rationale en irrationele overwegingen

Naast de drie componenten van de TPB, kunnen we overwegingen van ouders indelen in twee categorieën: rationeel of irrationeel. Rationele overwegingen zijn logisch en feitelijk, ze zijn gestoeld op empirische data (Balkis et al., 2012). Irrationele overwegingen daarentegen zijn over het algemeen onlogisch en emotioneel (Balkis et al., 2012). Ze kunnen rigide zijn en leiden tot generalisaties, en daarmee essentiële beslissingen beïnvloeden (Kutlu & Bedel, 2021), zoals bijvoorbeeld de schoolkeuze voor een kind.

Ouders kunnen tijdens het maken van een schoolkeuze beide soorten overwegingen ervaren. Zo is een aspect van de school als de onderwijsvorm rationeel te beargumenteren. Daarentegen kan het gevoel dat iemand krijgt bij de sfeer van een school irrationeel zijn en gebaseerd op gevoel; andere aspecten van de school kunnen nagenoeg perfect zijn, maar door een negatieve sfeerimpressie kan het zijn dat deze persoon alsnog niet voor deze school zal kiezen. Irrationele overwegingen kunnen bepalend zijn, maar dat betekent niet dat ze fout zijn; immers maakt de sfeer uiteindelijk een belangrijk deel uit van de schooltijd van een kind.

Methode

Design

In dit kwalitatief beschrijvende onderzoek, werd door middel van interviews met ouders beschreven hoe de schoolkeuze voor hun kind tot stand komt. Door het gebruik van

interviews kon onderzocht worden hoe ouders over specifieke ervaringen denken en worden overtuigingen duidelijk (Islam et al., 2022).

Steekproef

De doelpopulatie bestaat uit ouders in Nederland die een schoolkeuze voor het VO moeten maken of recent hebben gemaakt. Er was sprake van een gemakssteekproef, waarin de participanten via het eigen netwerk of dat van de begeleider zijn geworven. Deze vorm van steekproeftrekking is vrijwillig, waardoor de data bias kan bevatten (Islam et al., 2022). De steekproef bestond uit Nederlandse ouders (N = 10), waarvan 9 moeders en 1 vader. Hun leeftijden varieerden tussen de 38 en 51 jaar en zij kwamen uit zes verschillende Nederlandse provincies. De ouders hadden één of meerdere kinderen in groep 8 van het primair onderwijs en/of klas 1 en 2 van het voortgezet onderwijs. Zij hadden ervaring met het Nederlandse schoolsysteem en recent een schoolkeuze moeten maken. Hun kinderen zaten op verschillende typen onderwijs. Er waren geen twee ouders van dezelfde kinderen.

Procedure

De data werd verzameld door éénmalige interviews, variërend in lengte van 18 tot 50 minuten. De participanten zijn door de onderzoeker óf een medestudent geïnterviewd, terwijl de niet-interviewende onderzoeker ondertussen notulen maakte in een Word-bestand. Binnen enkele dagen na afloop van het interview werden notulen gecontroleerd en bijgewerkt door de interviewer, waarna ze via een beveiligde omgeving werden toegestuurd naar de betreffende participant als member check. De participanten kregen een week de tijd aanpassingen en aanvullingen te doen, waar vier participanten gebruik van hebben gemaakt. Aanpassingen draaiden zowel om inhoudelijke als spellingsaspecten. Na de member check zijn gegevens gepseudonimiseerd en vormden de notulen de definitieve data voor analyse. Hierna werkten

de onderzoekers niet meer samen, iedere onderzoeker heeft individueel gecodeerd en geanalyseerd, waarvoor een workshop ‘Interview- en inhoudanalyse’ is gevolgd.

Moment en afname zijn in samenspraak met de participant overeengekomen. Drie interviews vonden plaats op een locatie van de RUG of bij de participant thuis, zeven interviews online via Kaltura. Hierbij waren, behalve onderzoekers, participant en eventuele kinderen, geen anderen aanwezig. Sommige participanten kwamen uit het eigen netwerk. Er is geprobeerd bias te verminderen door de participant te laten interviewen door de onderzoeker uit wiens netwerk de participant niet kwam en de participant dus niet kende. Data is verkregen tussen 1 april en 6 mei. Participanten moesten actieve toestemming geven voor deelname. Vóór deelname hebben de participanten een online informatie- en toestemmingsbrief ontvangen (Bijlage 1), waarmee zij akkoord moesten gaan. Voor participanten zonder ervaring met Agora-onderwijs is een informatieflyer toegevoegd (Bijlage 2). Er zijn geen video- of audio-opnames gemaakt.

Concepten en instrumenten

Er is gebruik gemaakt van een interviewleidraad (Bijlage 3). Onder toeziend oog van de begeleider is de interviewleidraad gemaakt op basis van literatuur over het maken van schoolkeuzes (Bollen & Boogaard, 2019; Bulder et al., 2020; Moraal et al., 2023; Vellinga, 2017) en over Agora-onderwijs (Claessen et al., 2020). Opdrachtgever Hub050 heeft ook de mogelijkheid gehad hierop feedback te geven. De interviewleidraad is specifiek ontwikkeld voor dit onderzoek en die van de onderzoekspartner, daar er geen bestaande leidraden zijn die volstaan voor de onderzoeken. Vragen zijn vooraf bepaald. De interviews waren semigestructureerd, wat betekent dat er naast de interviewleidraad ruimte was voor verdiepende vragen. De participant werd hierdoor ook gestimuleerd om uitgebreidere antwoorden te geven (Islam et al., 2022). In het interview werd gevraagd naar de achtergrond

van de participant, hoe zij hebben gekozen voor een school en de beeldvorming van Agora-onderwijs. Voor het huidige deelonderzoek waren de vragen over het schoolkeuzeproces relevant. Voorbeeldvragen zijn: “Welke bronnen heeft u gebruikt voor het verkrijgen van informatie over de school?”, “waar heeft u op gelet tijdens het bezoeken van de open dagen?” en “zijn er redenen die belangrijker waren dan anderen? Zo ja, welke waren dit en waarom?”

Analyseplan

Data is thematisch geanalyseerd in ATLAS.ti Web (Versie v9.24.3-2025-12-12.). Tijdens thematische analyse wordt de data zorgvuldig gelezen, waardoor de analist patronen vindt in de data (Fereday & Muir-Cochrane, 2006). De bestanden voor ATLAS.ti en codeerschema’s werden opgeslagen op de Y:schijf van de RUG. Via deductief coderen zijn vooraf codes opgesteld op basis van theorie die al bestaat (Azungah, 2018), in dit geval artikelen van Bollen en Boogaard (2019), Moraal et al. (2023), Vellinga (2017) en Bulder et al. (2020). Deductieve codes waren bijvoorbeeld ‘voorkeur kind’, ‘sfeer op school’ en ‘kleinschaligheid’.

Deze codes zijn tijdens het analyseproces toegekend aan de fragmenten waarin deze werden herkend. Daarnaast is ook inductief coderen gebruikt, hierdoor zijn aanvullende codes ontstaan op basis van de data. Deze codes werden toegekend aan de data, om een compleet beeld te laten ontstaan van de data en om alle belangrijke informatie op te nemen in de analyse (Azungah, 2018).

Ethiek

Het onderzoeksproject waar dit deelonderzoek onder valt, is ingediend bij de Ethische Commissie PedOn (GMW) via de fast-track procedure, onder onderzoekscode PED-2526-S-0050. Het onderzoek heeft de relevante richtlijnen gevolgd en was

vrijgesteld van reguliere beoordeling op basis van een zelfevaluatie met een laag risico, waarbij criteria zijn gehanteerd die zijn vastgesteld door de Ethische Commissie.

Reflexiviteit

De onderzoeker is een vrouwelijke student Pedagogische Wetenschappen. Er is daarom al enige kennis over pedagogiek en onderwijs. Zij had, op de workshop na, geen ervaring met coderen. Deze factoren konden ervoor zorgen dat de onderzoeker data anders heeft geïnterpreteerd dan een onderzoeker zonder pedagogische achtergrond maar wel ervaring met coderen. Daarnaast is de onderzoeker zelf geen ouder, waardoor voor haar onbelangrijke factoren mogelijk niet worden uitgediept in de interviews. Deze kenmerken maken dat de onderzoeker met een subjectieve blik kijkt naar de data en dat de analyse hier mede door kan worden gevormd.

Resultaten

Uit de analyse volgden drie thema's, waaronder de gevonden codes zijn gecategoriseerd (Bijlage 4). Het categoriseren is gebeurd door te kijken naar hoe participanten overwegingen in de interviews uitlegden. De thema's geven weer welke overwegingen ouders hebben tijdens het kiezen voor een (Agora) VO-school voor hun kind en zijn in deze sectie op volgorde van meest naar minst genoemd gezet. Op basis van de interviews is geen uitspraak te doen over overwegingen die ouders van Agora-leerlingen hebben, omdat er geen ouders van Agora-leerlingen zijn geïnterviewd.

Eigen ervaring en gewenste ervaring voor kind

Onder het meest genoemde thema vallen factoren die ouders op de open dag hebben opgemerkt en zagen als een meespelende overweging. Daarin wordt ook duidelijk wat zij

wensen voor hun kind, en wat zij graag zien in een school. Het vaakst genoemd is de sfeer van de school, die ouders op de open dag hebben ervaren. Voor sommigen was dit ook een belangrijke reden om een open dag in de eerste plaats te bezoeken. De sfeer bleek ook een doorslaggevende reden te kunnen zijn: "(…) omdat die school een betere sfeer had dan de [andere] school."

Een andere vaak genoemde reden was dat een kind zich moet thuis voelen op een school. Ouders en hun kinderen moeten het idee hebben dat ze het kind daar ook zien lopen en dat ze zich goed voelen op de school. Sommige ouders kijken tijdens een open dag naar hoe het kind reageert op de school waar ze binnen lopen en of het kind daar goed past.

Tijdens het bezoeken van open dagen letten veel ouders op de houding van docenten. Een participant lette specifiek op bepaalde kenmerken van de docenten die wel of niet aansluiten bij het kind. Het overgrote deel lette meer in het algemeen op hoe docenten zich verhouden tot anderen. Sommigen voerden actief gesprekken met de docenten, anderen lieten de docent op hen afkomen: "de openheid van leerkrachten speelde ook mee, daar zat veel verschil in per school".

Creativiteit werd door drie participanten gezocht op een VO-school. Wat betreft één participant ging het hierin vooral om "leuke dingen (…) doen", een andere participant vroeg zich af "hoeveel ruimte [er is] voor creativiteit [binnen een vak]". Daarnaast werd de aanwezigheid van vriendjes en vriendinnetjes ook een meespelende factor gevonden. Sommige ouders geven de voorkeur aan vriendjes en vriendinnetjes in de buurt, bijvoorbeeld om hun sociale leven daar op te bouwen.

Een aantal participanten vonden het belangrijk dat hun "kind wordt gezien als kind" en dat er persoonlijke aandacht is voor een kind. Sommigen namen het uiterlijk van de school ook mee in hun overwegingen. Participanten noemden hierin echter verschillende aspecten van het uiterlijk. Zo vond een participant het fijn vindt dat er verschillende gebouwen zijn,

zodat de brugklas niet “direct overweldigend” is. Een andere participant lette vooral op of het gebouw “er eigentijds uitziet”.

Kleinschaligheid was voor sommigen een reden om een open dag van een school te bezoeken. Participanten gaven niet de voorkeur aan een grote school. Daarnaast noemde één participant het belangrijk te vinden dat klassen ook activiteiten hebben, zoals een schoolreisje.

Invloeden van anderen

Onder dit thema vallen de invloeden die anderen hebben op de participant. Allereerst blijkt dat de voorkeur van hun kind een grote factor is voor de overwegingen van de participant zelf, dit is tevens de meest genoemde factor in de interviews. Het gaat hen erom “dat de kinderen het zelf willen (…)” en dat ze “het liefste ook onze zoon er vrij in laten, dat hij kon kiezen waar hij zichzelf goed bij voelde”. Het vrijlaten noemt ook een andere participant: “geprobeerd zo weinig mogelijk te beïnvloeden en ze hun eigen keuze laten maken”. Slechts twee participanten noemen niet dat de voorkeur van hun kind meeweegt bij het kiezen van een VO-school.

Ook ervaringen van anderen hebben invloed op ouders, wat voor invloed dit heeft verschilt wel. Voor sommigen speelt het “onbewust misschien wel” een rol, voor anderen is het duidelijk dat de ervaring van anderen bewust heeft beïnvloed. Ook speelt het voor sommigen een bevestigende rol: “Juist omdat alles positief was heeft het de keuze wel bevestigt.” Voor een andere participant werkte dit juist omgekeerd: “Als je negatieve ervaringen hoort, vooral over de school waar we niet enthousiast over waren, bevestigt dat het beeld ook al wel gelijk.”

Participanten hebben tijdens het schoolkeuzeproces weinig tot geen meningsverschillen met hun partner of andere verzorger over scholen. In drie gevallen

twijfelde het kind nog over de school, maar in alle gevallen zijn ouders en kind het uiteindelijk eens geworden.

De minst genoemde invloed van anderen was het contact met de leerlingen op de open dag. Ouders die dit meenamen, keken naar wat voor soort leerlingen er op de school zaten en keken naar of deze kinderen bij hun eigen kind zouden passen.

Praktische overwegingen en schoolbeleid

In dit thema vallen de praktische aspecten van het naar school gaan en schoolbeleid. De meest genoemde overweging binnen dit thema was de afstand tot de school. Voor sommigen was dit een bepalende reden. Eén participant vertelde:

"Ja, er moet behoorlijk wat tegenover staan voor mijn gevoel om die reistijd en dat afhankelijke van het OV te compenseren t.o.v. de gemakkelijkheid waarmee ze nu naar school gaan."

Voor een andere participant was het sociale deel van de fietsafstand een drempel: "[de] school in de ene stad was toch wel ver en dat fietsen zou dan met meer onbekenden moeten." Sommigen participanten keken met hun kinderen niet verder dan de eigen plaats.

Het kunnen bieden van een passend niveau voor een kind kwam tijdens de interviews meerdere keren terug. Advies op de basisschool of testen die tijdens de basisschool zijn gedaan, zoals hoogbegaafdheidstesten, waren hiervoor leidend. Scholen vielen soms af omdat zij een bepaald niveau niet konden bieden.

Minder genoemde factoren waren bijvoorbeeld de duur van lesuren en of er een speciaal aanbod was. Participanten die hier wel over vertelden, gaven aan dat het aanbod van technasium belangrijk was, waardoor er voor een participant al veel scholen afvielen.

Een ouder vertelde over het prettige idee dat hun kind op een school terechtkwam met een specifieke levensbeschouwelijke overtuiging. Slechts één ouder noemde veiligheid als een

factor. Iemand anders won tijdens open dagen informatie in over de mate van ouderbetrokkenheid, die volgens deze persoon niet te groot moest zijn: “Een kind moet zelf schoolloopbaan lopen vind ik. Ik heb zelf mijn diploma al en nu moeten zij hun diploma halen.” Ten slotte noemde één participant expliciet dat het pestprotocol belangrijk was bij het kiezen van een school, echter is hierbij niet genoemd of een eerdere ervaring hier de reden voor was.

Deelcode

Eén code kon niet specifiek bij één thema worden geplaatst, maar behelsde twee categorieën omdat die door participanten, maar ook binnen één interview, verschillend werd uitgelegd. Goede leerlingenzorg werd als belangrijk gezien door veel participanten. Zo noemde iemand dat het “belangrijk [was] dat er wel voldoende kennis is over hoogbegaafdheid”, zodat het kind goed begeleid kon worden. Dit zou zowel een praktische overweging kunnen zijn (er kan voldoende materiaal worden aangeboden) als een wens voor het kind (hij moet goede begeleiding kunnen genieten). Meerdere participanten noemden dat “goede ondersteuning” belangrijk is.

Deelvraag 1: Wat zijn eerdere ervaringen met onderwijs, die volgens ouders meewegen in de keuze voor een VO-school voor hun kind?

Uit de data blijkt dat positieve ervaringen met een basisschool niet altijd een leidraad vormde voor het kiezen van een middelbare school. In ongeveer de helft van de gevallen was dit specifiek wel zo, anderen zoeken die ervaring niet of niet echt. De redenen hiervoor waren niet eenduidig: iemand noemt dat de voorkeur van hun kind leidend was, terwijl een ander noemt dat er weinig keuze is door het weinige aanbod van VO-scholen in de buurt. Weer een

andere participant vertelt dat ze zich tijdens het zoeken naar een VO-school anders heeft georiënteerd, in verband met een diagnose die hun kind op de basisschool kreeg.

Participanten die hun positieve ervaringen wel in een VO-school zochten, hebben hier ook verschillende redenen voor. Zo noemt iemand dat hun kinderen het op de basisschool altijd naar hun zin hadden, wat voor deze persoon een richtlijn was bij het zoeken naar een VO-school: “bij de [VO-]school waar ze nu zit was ze gelijk actief en voelde ze zich goed. Op die andere [VO-]school was dat niet aan de orde.” Iemand anders benoemde dat de kleinschaligheid van de basisschool en de daarbij ervaren sfeer werd gezocht in een VO-school. Het kind van een andere participant kreeg op de basisschool veel creatief onderwijs, wat de basis vormde bij het zoeken naar een VO-school. Een andere participant draaide het om en vertelde dat ze de negatieve ervaringen met de basisschool juist níet in een VO-school zochten: “zo’n [strikt] schoolsysteem past dus niet helemaal [bij het kind], dus we moeten op zoek naar iets wat beter past (…).”

Deelvraag 2: Welke rationele en irrationele redenen hebben ouders voor de keuze voor een VO-school voor hun kind?

Gebruikte codes kunnen ook worden geplaatst op een in dit onderzoek geconstrueerd continuüm van rationele en irrationele overwegingen. Bijlage 5 geeft het continuüm weer, waarbij codes zijn ingedeeld op basis van de eerdere definities van ‘rationeel’ en ‘irrationeel’ in het theoretisch kader.

Het continuüm omvat drie categorieën: ‘irrationeel’, ‘rationeel’ en ‘combinatie’. Codes strikt bij één categorie indelen bleek moeilijk tijdens de analyse. Onder ‘irrationeel’ vallen codes uit de interviews waarvan blijkt dat ze emotioneel geaard zijn: de ervaren sfeer, een thuisgevoel en gezien worden zijn alle drie factoren die lastiger logisch te beredeneren zijn. Iemand vertelt: “Maar toch wel (…) gevoelsmatig gekozen. (…) omdat die school een betere

sfeer had dan de andere school." Het (prettige) contact met leerlingen en docenten en het ervaren prettige rooster zijn ook niet volledig empirisch te bevestigen. Mogelijk omdat ieder persoon verschillende leerlingen, docenten of soorten rooster anders als 'prettig' ervaart. Er is daarom geen eenduidig onderscheid in te maken. Daarnaast hebben ervaringen van anderen ook verschillende invloeden op iemand, die wellicht niet strikt rationeel zijn.

In de categorie 'rationeel' vallen overwegingen waarvan uit interviews blijkt dat zij feitelijk zijn. Zo blijkt dat de afstand tot de school, een passend niveau en een speciaal aanbod de feitelijke factoren te zijn waardoor scholen binnen of buiten de keuzemogelijkheden vallen: "ze hadden havo/vwo advies, dus daarbij vooral gekeken naar een school die dat aanbood." De overige codes in deze categorie waren ook empirisch waar te nemen.

Als laatste is tijdens de analyse een 'combinatie'-categorie geconstrueerd, de categorie waaronder codes zijn geschaard die op basis van de interviews niet duidelijk in de 'rationeel' of 'irrationeel' categorie pasten. Voorbeelden van de codes zijn veiligheid (dat zowel een gevoel als een beoordeling van de inspectie kan zijn) en goede leerlingenzorg (dat het gevoel van wel of niet bij het kind passen kan oproepen, maar ook wat er in een protocol staat).

Conclusie

Uit analyse blijken drie thema's: 'eigen ervaring en gewenste ervaring voor kind', 'invloeden van anderen' en 'praktische overwegingen en schoolbeleid'. Binnen het meest genoemde thema, 'eigen ervaring en gewenste ervaring voor kind', hebben sfeer op school, thuis voelen en houding van docenten de meeste invloed. Deze redenen lijken voort te komen uit het bezoeken van open dagen, die door ouders als belangrijke toevoeging wordt gezien. In 'invloeden van anderen' is de voorkeur van het kind het meest leidend. Dit suggereert dat de overwegingen van ouders vooraf een sturende functie hebben, in welke scholen wel en niet te bezoeken, maar dat kinderen uiteindelijk zelf kiezen. 'Praktische overwegingen en

schoolbeleid' zijn het minst benoemd. De afstand tot de school en het bieden van een passend niveau, zijn hierin het belangrijkst. Vaak wordt hierin op voorhand geselecteerd: biedt een specifieke school een wens niet aan, kiezen ouders voor een andere school. Op basis van de analyse leek 'goede leerlingenzorg' niet in één thema te vallen, hoewel deze overweging wel veel werd genoemd. Over ouders van Agora-leerlingen is op basis van deze data geen uitspraak te doen. Ook moet worden benoemd dat deze thema's mogelijk niet los van elkaar staan; ze zijn in interactie en vullen elkaar aan.

Uit de analyse blijkt dat sommige ouders positieve ervaringen met de basisschool ook zoeken in een VO-school, echter lopen de redenen uiteen. Genoemd werden het welzijn van het kind, creativiteit, kleinschalige sfeer en het vermijden van negatieve basisschoolervaringen. Daarnaast zijn overwegingen geplaatst op een continuüm van irrationele, rationele en 'combinatie'-overwegingen, aangezien de wisselwerking maakt dat het soms gaat om een combinatie van beiden. In de combinatie-categorie vielen de meeste factoren, waaronder leerlingenzorg en kleinschaligheid.

Discussie

Inbedding in literatuur

De resultaten geven een beeld dat deels strookt met onderzoeken van Herweijer en Vogels (2004), Godschalk (2012), Vellinga (2017) en DOS (2004), dat de voorkeur van het kind ook als belangrijkste factor vonden. De sfeer op school was volgens ouders ook zeer belangrijk, een resultaat dat ook in andere onderzoeken werd gevonden (Bollen & Boogaard, 2019; Godschalk, 2012; DOS, 2004; Vellinga, 2017, Bulder et al., 2020). Het kunnen bieden van een passend niveau (DOS, 2004) was voor ouders ook een overweging tijdens het schoolkeuzeproces.

Daarentegen is de veiligheid, zoals genoemd in Bollen en Boogaard (2019) en DOS (2004), verassend genoeg in dit onderzoek niet als erg belangrijk gebleken. Ook is de pedagogische inslag, die wel werd benoemd in Vellinga (2017) en Allen et al. (2016), niet belangrijk voor ouders in dit onderzoek. Opvallend is dat hoewel in Bulder et al. (2020) de mening van andere ouders over de school wel werd genoemd als keuzemotief, deze niet werd genoemd in de andere onderzoeken. Echter, het blijkt op basis van de analyse in dit onderzoek wel een belangrijke factor te zijn. Ook noemenswaardig is dat de aanwezigheid van ICT, zoals in Herweijer en Vogels (2004), door geen enkele participant in dit onderzoek werd genoemd. Dit komt mogelijk door het feit dat technologie zich in de afgelopen twintig jaar dermate heeft ontwikkeld, dat dit niet meer weg te denken is uit het onderwijs en het als vanzelfsprekendheid wordt gezien.

Sterke punten en beperkingen

Dit onderzoek kent door inhoudelijke en methodologische aspecten zowel sterke als zwakke punten. Een sterk punt is dat door semigestructureerde interviews, de participant de kans kreeg uitgebreide antwoorden te geven op de vragen. Daarnaast bleek tijdens de analyse dat een strikte verdeling tussen rationele en irrationele overwegingen wellicht niet realistisch was, waardoor er ruimer is gekeken en er een combinatie-categorie is ontstaan. Achteraf waren deze categorieën te smal, daarom is het in vervolgonderzoek belangrijk dat vooraf goed wordt nagegaan of een dergelijke verdeling realistisch is.

Waar dit onderzoek sterke punten kent, doen er zich ook beperkingen voor. Zo zijn er inhoudelijke twijfels over de generaliseerbaarheid van de resultaten. De steekproef betrof een gemakssteekproef die mogelijk niet representatief is en bias kan bevatten (Islam et al., 2022), mede doordat de meerderheid van de participanten vrouw was (N = 9). Ook is het Nederlandse onderwijssysteem dermate uniek dat de uitkomsten van dit onderzoek niet

gegeneraliseerd kunnen worden naar andere landen. Daarnaast was er geen ouder van een Agora-leerling, waardoor de volledige onderzoeksvraag moeilijk beantwoord kan worden; er is immers niet bekend hoe Agora-ouders een school kiezen omdat deze tijdens werving niet zijn bereikt. Om dit wel te kunnen realiseren, zou de wervingsstrategie uitgebreid kunnen worden; er zouden meer Agora-scholen benaderd kunnen worden, waardoor meer ouders de oproep zien. Dit kan zorgen voor een meer evenredig verdeelde steekproef. Als laatste inhoudelijke punt roept de samentrekking van het thema ‘praktische overwegingen en schoolbeleid’ vragen op. Ze zijn namelijk mogelijk erg verschillend: de afstand tot de school is geen schoolbeleid en het hebben van een pestprotocol is niet (volledig) een praktische overweging. In het vervolg kan hier beter rekening mee gehouden worden, mogelijk door hier twee aparte categorieën van te maken met een midden-categorie voor codes die in beide thema’s passen.

Er zijn enkele methodologische beperkingen, onder andere door het gebruik van deze vorm van interviewen. Het kan voorkomen dat de participant vindt dat bepaalde informatie niet van belang is voor het onderzoek en het niet zal noemen, terwijl de onderzoeker het juist waardevolle informatie zou vinden (Islam et al., 2022). Daarnaast is zowel het interview als de analyse hiervan subjectief en zijn ze gevoelig voor bias van de onderzoeker, die zijn ervaringen of mening kan projecteren op de data (Azungah, 2018). In dit onderzoek heeft zowel de vooropleiding als weinig ervaring met coderen mogelijk geleid tot een bias, waardoor er tijdens het coderen dingen over het hoofd zijn gezien of juist opvielen. Streven naar objectiviteit is niet per definitie wenselijk, maar ook in vervolgonderzoek moet de onderzoeker zich bewust zijn van bias en nagaan hoe deze haar kijk op de data beïnvloedt.

De interviewleidraad is niet gebaseerd op langdurig wetenschappelijk onderzoek, maar samengesteld door de onderzoekers zelf. Het zou daardoor kunnen dat de leidraad belangrijke punten mist. Ook

bleken uiteindelijk niet alle vragen relevant te zijn voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Een voorbeeldvraag die prima weg gelaten had kunnen worden was: “In hoeverre heeft u specifiek nagedacht en gekozen voor het type onderwijs dat uw kind op basisschool volgt/volgde?”

Ondanks dat member checks kunnen helpen om de correctheid van de meningen van participanten te verhogen (Thomas, 2016), bestaat data niet uit transcripten van opgenomen interviews, maar uit notulen. Hierdoor is de data minder nauwkeurig en kan het zijn dat informatie, die de participant bij de member check niet heeft aangevuld, mist. Het gebruik van transcripten kan in de toekomst helpen om zekerder te zijn van correcte en complete data. Tijdens de interviews hebben beide onderzoekers vijf keer geïnterviewd. De interviewstijl is mogelijk niet identiek aan elkaar, waardoor accenten in de interviews ergens anders liggen en resultaten vertekend zouden kunnen worden.

Theoretische saturatie wordt bereikt wanneer nieuwe interviews geen nieuwe inzichten meer opleveren tijdens grounded theory (Saunders et al., 2017). In dit onderzoek zijn tien ouders geïnterviewd, waarbij ook in de laatste interviews nieuwe inzichten werden verkregen. Omdat er bij dit onderzoek geen nadruk lag op theoretische saturatie, bestaat de kans dat de betrouwbaarheid en validiteit van de resultaten lager zijn (Morse et al., 2002). In de toekomst zou een ruimer tijdsschema hier mogelijk een oplossing voor zijn.

Uiteindelijk is kwalitatieve data gekwantificeerd, door ze te rapporteren op volgorde van meest naar minst genoemd. Het is de vraag of de veelzijdige, kwalitatieve data, dezelfde inhoud blijft behouden zodra deze wordt omgevormd tot kwantitatieve data. Kwantitatieve data is daarin slechts een simpele vertaling van de data (Sandelowski et al., 2009). In het vervolg moet daarom goed nagedacht worden over de toevoeging van kwantificatie.

Tot slot is er geen aandacht besteed aan interbeoordelaarsbetrouwbaarheid, en in hoeverre codeurs het met elkaar eens zouden zijn.

Implicaties van het onderzoek

Toekomstig onderzoek zou zich kunnen richten op het onderzoeken van de wisselwerking tussen de overwegingen van ouders, deze staan immers niet los van elkaar. Daarnaast is het wenselijk om ook ouders van Agora-leerlingen te betrekken in het onderzoek. Juist omdat Agora-onderwijs een specifieke visie heeft, verschillen overwegingen van deze ouders mogelijk ten opzichte van ouders met kinderen op reguliere scholen. Ten slotte zou de verdeling naar geslacht en woonplaats evenrediger kunnen worden gemaakt, waardoor er een representatiever beeld ontstaat dat mogelijk betrouwbaarder is.

Praktische implicaties zijn relevant voor Stichting Hub050, die met de resultaten accenten kunnen verschuiven in promotie voor een Agora-school en kunnen inspelen op behoeften van ouders en hun kinderen. Wanneer zij een grote discrepantie zien tussen wat ouders belangrijk blijken te vinden en wat Agora kan bieden, kan Hub050 mogelijk specifieke punten in de school aanpassen, waardoor het ouders mogelijk meer trekt. Bovendien is het voor andere scholen ook relevant om te weten waarin zij zich bij evenementen zoals open dagen op kunnen richten om ouders en kinderen aan te trekken die waarde hechten aan de kenmerken van de school, waardoor er in de toekomst tussen de leerling en school een betere match is.

Dit onderzoek heeft bijgedragen aan het in kaart brengen van redenen van ouders bij het kiezen van een VO-school voor hun kind. Gezien de grote verscheidenheid aan redenen en voorkeuren die ouders geven, lijkt het grondrecht vrijheid van onderwijs zijn werk te doen: het schoolkeuzeproces verloopt zeer bewust, waarbij uiteindelijk iedere ouder een passende school vindt voor hun kind.

Referenties

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, *50*(2), 179–211. https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-t

Allen, J., Bijlsma, I., Borghans, L., & Poulissen, D. (2016). *Schoolkeuzemotieven van ouders en leerlingen in het voortgezet onderwijs*. ROA. ROA Reports No. 005 https://doi.org/10.26481/umarep.2016005

Atlas.ti. (2025). Atlas.ti (Version 25) [Web].

Azungah, T. (2018). Qualitative research: deductive and inductive approaches to data analysis. *Qualitative Research Journal*, *18*(4), 383–400. https://doi.org/10.1108/QRJ-D-18-00035

Balkis, M., Duru, E., & Bulus, M. (2012). Analysis of the relation between academic procrastination, academic rational/irrational beliefs, time preferences to study for exams, and academic achievement: a structural model. *European Journal of Psychology of Education*, *28*(3), 825–839. https://doi.org/10.1007/s10212-012-0142-5

Bollen, I., & Boogaard, M. (2019). *Schoolkeuzemotieven van ouders en leerlingen groep 8 in Diemen*.

Bulder, E., Van den Langenberg, K. Van der Ploeg, S., Karssen, M., Vaessen, A., Leest, B. & Buerskens, K. (2020). Alle scholen toegankelijk: een open deur? Toelatingsbeleid en toegankelijkheid in het funderend onderwijs. Oberon/Kohnstamm Instituut/KBA.

Claessen, J. (2021). *AGORA en de uitdaging van het eindexamen*. https://www.verenigingagoraonderwijs.nl/app/uploads/2021/10/AGORA-NR-700-111-UITDAGING-FINAAL-eindexamens_totaal.pdf

Claessen, J. F. M. (2016). Tegels van Agora. Verslag van het eerste jaar van een grensverleggende onderwijsinnovatie. Welten-instituut - Open Universiteit.

De Nederlandse Grondwet. (2022, June 16). *Artikel 23: Het openbaar en bijzonder onderwijs*. https://www.denederlandsegrondwet.nl/artikel/2022/23-het-openbaar-en-bijzonder-onderwijs

De Vereniging Agora Onderwijs. (2023, October 8). *Boek van de founders van Agora*. https://www.verenigingagoraonderwijs.nl/boek-van-de-founders-van-agora/

De Vereniging Agora Onderwijs. (2024, October 21). *Onderzoek & wetenschap*. https://www.verenigingagoraonderwijs.nl/onderzoek-wetenschap/

De Vereniging Agora Onderwijs. (2025a, June 20). *Agora in een notendop*. https://www.verenigingagoraonderwijs.nl/visie/

De Vereniging Agora Onderwijs. (2025b, November 14). *Deelnemende scholen*. https://www.verenigingagoraonderwijs.nl/deelnemende-scholen/

Dienst Onderzoek en Statistiek. (2004). *Schoolkeuzemotieven: onderzoek naar het schoolkeuzeproces van Amsterdamse ouders*. https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/schoolkeuzemotieven

Fereday, J., & Muir-Cochrane, E. (2006). Demonstrating Rigor Using Thematic Analysis: A Hybrid Approach of Inductive and Deductive Coding and Theme Development. *International Journal of Qualitative Methods*, *5*(1), 80–92. https://doi.org/10.1177/160940690600500107

Gert J. J. Biesta. (2015). *Beautiful Risk of Education*. Routledge.

Godschalk, M. (2012). Van het basisonderwijs naar de middelbare school. Een kwantitatief onderzoek naar schoolkeuzegedrag van leerlingen en hun ouders. [Masterthesis]. Universiteit Utrecht.

Herweijer, L., & Vogels, R. (2004). Ouders over opvoeding en onderwijs. *Data Archiving and Networked Services (DANS)*. https://doi.org/10.48592/1051

Islam, M. R., Khan, N. A., & Baikady, R. (2022). *Principles of social Research Methodology*. https://doi.org/10.1007/978-981-19-5441-2

Kirschner, P. A., & Van Merriënboer, J. J. (2013). Do learners really know best? Urban Legends in education. *Educational Psychologist*, *48*(3), 169–183. https://doi.org/10.1080/00461520.2013.804395

Kutlu, A., & Bedel, A. (2021). Effect of Career Days on High School Students' Irrational Beliefs about Career Choice and on Decision Making Skills about Career. *Participatory Educational Research*, *8*(4), 454–467. https://doi.org/10.17275/per.21.100.8.4

Makris, M. V. (2018). The chimera of choice: gentrification, school choice, and community. *Peabody Journal of Education*, *93*(4), 411–429. https://doi.org/10.1080/0161956x.2018.1488394

Moraal, E., Suhre, C., & Van Veen, K. (2023). De relatie tussen een uitgesproken schoolvisie en schoolcultuur als professionele leergemeenschap. *Pedagogische Studiën*, *100*(4), 396–420. https://doi.org/10.59302/ps.v100i4.18351

Morse, J. M., Barrett, M., Mayan, M., Olson, K., & Spiers, J. (2002). Verification Strategies for Establishing Reliability and Validity in Qualitative Research. *International Journal of Qualitative Methods*, *1*(2), 13–22. https://doi.org/10.1177/160940690200100202

Nieuwsuur. (2019, April 10). *Onderwijsinspectie kritisch over conceptscholen: "Resultaten vaak niet helder."* NOS. https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2279906-onderwijsinspectie-kritisch-over-conceptscholen-resultaten-vaak-niet-helder

Onderwijsinspectie. (2019). *De Staat van het Onderwijs 2019*. https://www.onderwijsinspectie.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2019/04/10/rapport-de-staat-van-het-onderwijs-2019/116838_IvhO_StaatvanhetOnderwijs2019_TG+A.pdf

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2020). Intrinsic and extrinsic motivation from a self-determination theory perspective: Definitions, theory, practices, and future directions. *Contemporary Educational Psychology*, *61*, 101860. https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2020.101860

Sandelowski, M., Voils, C. I., & Knafl, G. (2009). On quantitizing. *Journal of Mixed Methods Research*, *3*(3), 208–222. https://doi.org/10.1177/1558689809334210

Saunders, B., Sim, J., Kingstone, T., Baker, S., Waterfield, J., Bartlam, B., Burroughs, H., & Jinks, C. (2017). Saturation in qualitative research: exploring its conceptualization and operationalization. *Quality & Quantity*, *52*(4), 1893–1907. https://doi.org/10.1007/s11135-017-0574-8

Thomas, D. R. (2016). Feedback from research participants: are member checks useful in qualitative research? *Qualitative Research in Psychology*, *14*(1), 23–41. https://doi.org/10.1080/14780887.2016.1219435

TL4E. (2019, April 13). *Jan Fasen, het begint met een visie op onderwijs* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=p1s9uCT6FOw

Van Oers, B. (2013). Educational innovation between freedom and fixation: the cultural-political construction of innovations in early childhood education in the Netherlands. *International Journal of Early Years Education*, *21*(2–3), 178–191. https://doi.org/10.1080/09669760.2013.832949

Vellinga, S. (2017). Naar het voortgezet onderwijs. Kiezen ouders anders voor jongens dan voor meisjes? [Masterthesis]. Rijksuniversiteit Groningen.

Zeehandelaar, D., & Winkler, A. M., Eds. (2013). What parents want: Education preferences and trade-offs. Thomas B. Fordham Institute.

Bijlage 1 (toestemmings- en informatiebrief)

INFORMATIE OVER HET ONDERZOEK

Overwegingen bij de keuze voor een (Agora)school - PED-2526-S-0050

Onderzoek beeldvorming en schoolkeuze van ouders t.a.v. Agora-onderwijs - PABA-A412

Waarom ontvangt u deze informatie?

U ontvangt deze informatie omdat uw kind(eren) in groep 8 van het primair onderwijs of in klas 1 of 2 op het voortgezet onderwijs zitten. Ervaring met Agora-onderwijs is niet noodzakelijk. Het is wel belangrijk dat u er van heeft gehoord of de informatiebijlage over Agora heeft gelezen. Deze kunt u [HIER] vinden. Het doel van deze brief is om uitleg te geven over het onderzoek en waar u zich voor aanmeldt. Het is belangrijk dit helemaal te lezen om uw rechten en plichten met betrekking tot het onderzoek te kennen.
Aan het einde van de brief wordt u gevraagd om toestemming voor deelname aan het onderzoek.

Waar gaat het onderzoek over en wie voert het uit?

Twee studenten onderzoeken de overwegingen van ouders bij een schoolkeuze en hun beeldvorming ten aanzien van Agora-onderwijs. Dit is in opdracht van Hub050, die een vraag aan de Wetenschapswinkel Onderwijs, onderdeel van de Rijksuniversiteit Groningen, heeft gesteld. De resultaten worden gebruikt voor onderwijsdoeleinden (bachelorscriptie Pedagogische Wetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen) en om organisatie Hub050 te informeren over de mogelijke ontwikkeling van Agora-onderwijs in Noord-Nederland. Het doel van het onderzoek is om meer inzicht te krijgen in welke overwegingen ouders maken bij het kiezen van een school voor hun kind, maar ook welk beeld ouders hebben van het Agora-concept en hoe dit beeld wordt gevormd.

Het onderzoek wordt uitgevoerd door twee studenten van de Rijksuniversiteit Groningen: Ilse Noordstra en Florence Klein Wolterink, die onder begeleiding van dr. Mariëtte Hingstman) hun onderzoek uitvoeren.

Wat wordt er van u gevraagd tijdens het onderzoek?

Tijdens het onderzoek wordt u geïnterviewd, waarbij één onderzoeker het interview zal afnemen en één onderzoeker aantekeningen zal maken. Na afloop van het interview zullen de aantekeningen binnen enkele dagen gecontroleerd en indien nodig aangevuld worden door de interviewer. Daarna worden de aantekeningen aan u voorgelegd, waarbij u een week de tijd krijgt om deze te controleren op correctheid.
Het interview vindt plaats in april 2026 en zal ongeveer 30 tot 60 minuten duren. Moment en afname (fysiek dan wel online) worden in overleg met u bepaald.

Welke gegevens zullen worden verwerkt?

Uw naam en contactgegevens worden gebruikt voor het plannen van een interview. Er zal tijdens het interview eerst gevraagd worden naar enkele achtergrondkenmerken, namelijk uw naam, leeftijd, gender en provincie. Verder worden uw antwoorden op de open vragen, over uw ervaringen bij het schoolkeuzeproces en uw mening over Agora-onderwijs, genotuleerd.

Hoe beschermen we uw privacy?

De gegevens worden door de onderzoekers bewaard in een digitale, beveiligde omgeving van de Rijksuniversiteit Groningen. Alleen de twee student-onderzoekers en de begeleidend docent hebben toegang tot de gegevens. De interviewgegevens worden gepseudonimiseerd. Dit betekent dat uw naam in de notulen en in de scripties wordt vervangen door een andere naam. U heeft tot 15 mei 2026 de mogelijkheid om uw gegevens in te zien en eventueel te

laten verwijderen. Als u dit wilt, neem dan contact op met de begeleidend docent (Mariëtte Hingstman: m.hingstman@rug.nl / +31631984918). Na deze datum zijn uw naam en contactgegevens verwijderd en de andere gegevens gepseudonimiseerd en verwerkt. De gepseudonimiseerde gegevens worden, in lijn met de richtlijnen van de Rijksuniversiteit Groningen, 10 jaar bewaard in de beveiligde digitale omgeving van de universiteit.
Wanneer de scripties als voldoende zijn beoordeeld, zullen deze worden gepubliceerd in de openbare scriptiedatabase van de RUG en de openbare database van de Wetenschapswinkel Onderwijs.

Wat zijn de risico's van deelname?

Het is mogelijk dat sommige vragen u aan het denken zetten over uw persoonlijke ervaringen. Mocht u zich ergens ongemakkelijk bij voelen, dan kunt u dit aangeven of ervoor kiezen een vraag niet te beantwoorden of het interview te beëindigen.

Wat zijn de voordelen van deelname?

Uw deelname draagt bij aan het vergroten van de wetenschappelijke kennis over uw schoolkeuzeproces en Agora-onderwijs. U ontvangt geen vergoeding voor deelname.

Vrijwillige deelname

Deelname aan dit onderzoek is vrijwillig. U hoeft niet deel te nemen als u dat niet wilt. Lees daarom deze informatie zorgvuldig door. Stel alle vragen die u heeft, bijvoorbeeld als u iets niet begrijpt. Pas daarna beslist u of u wilt deelnemen. Als u besluit niet deel te nemen, hoeft u geen reden op te geven en heeft dit geen nadelige gevolgen voor u. Ook nadat u bent begonnen met deelnemen, kunt u op elk moment besluiten te stoppen, zonder uitleg of nadelige gevolgen.

Wat moet u verder weten?

U kunt altijd vragen stellen over het onderzoek: nu, tijdens en na het onderzoek. Dit kan door te spreken met een van de aanwezige onderzoekers, of door de begeleider te e-mailen op m.hingstman@rug.nl

Heeft u vragen of zorgen over uw rechten als deelnemer aan onderzoek, of over de manier waarop het onderzoek wordt uitgevoerd? Neem gerust contact op met de Ethische Commissie van de faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen: ec-bss@rug.nl.

Voor vragen of zorgen over de verwerking van uw persoonsgegevens kunt u contact opnemen met een privacy en security coördinator: privacy-bss@rug.nl.

Met vriendelijke groet,

dr. Mariëtte Hingstman

Rijksuniversiteit Groningen

Klik door naar de volgende pagina om naar de toestemmingsbrief te gaan.

Toestemmingsbrief Onderzoek:

- Ik heb de informatie over het onderzoek gelezen.
- Ik heb genoeg gelegenheid gehad om er vragen over te stellen.
- Ik begrijp waar het onderzoek over gaat, wat er van me gevraagd wordt, welke gevolgen deelname kan hebben, en hoe er met mijn gegevens wordt omgegaan.

- Ik begrijp dat deelname aan het onderzoek vrijwillig is. Ik kies er zelf voor om mee te doen.
- Ik kan op elk moment stoppen met meedoen. Als ik stop, hoef ik niet uit te leggen waarom.
- Stoppen zal geen negatieve gevolgen voor mij hebben.
- Ik begrijp welke persoonsgegevens zullen worden verwerkt en waarom. De volgende herleidbare gegevens zullen worden verwerkt: Naam en leeftijd. De volgende gevoelige gegevens zullen worden verwerkt: Gender en provincie.
- Ik begrijp dat de koppeling tussen deze herleidbare gegevens en mijn overige gegevens uiterlijk op 01-07-2026 zal worden verwijderd.

Hieronder geef ik aan waarvoor ik toestemming geef

1, Toestemming om deel te nemen aan het onderzoek:

[ ] Ja, ik geef toestemming om deel te nemen.

[ ] Nee, ik geef geen toestemming om deel te nemen.

2. Toestemming voor verwerking van persoonsgegevens:

[ ] Ja, ik geef toestemming voor het gebruik van mijn persoonsgegevens voor de aangegeven onderzoeksdoeleinden. Als ik besluit te stoppen met deelnemen, kan ik tot de hierboven genoemde datum vragen mijn persoonsgegevens te laten verwijderen.

[ ] Nee, ik geef geen toestemming voor het gebruik van mijn persoonsgegevens.

3. Toestemming voor het gebruik van letterlijke citaten:

[ ] Ja, ik geef toestemming aan de onderzoekers om mijn woorden letterlijk te citeren in presentaties of publicaties.

[ ] Nee, ik geef geen toestemming voor het gebruik van letterlijke citaten.

4. Wat is uw naam?

……

5. Heeft u momenteel een kind in groep 8 van het basisonderwijs of in klas 1/2 van het voortgezet onderwijs?

[ ] ja, ik heb een kind in groep 8 of klas 1/2.

[ ] nee, ik heb geen kind in groep 8 of klas 1/2.

6. *Als u bij vraag 1 en 2 'ja' heeft aangekruist, via welk e-mailadres of telefoonnummer kunnen wij dan contact met u zoeken om een afspraak te maken?*

…….

Bedankt voor het invullen van dit formulier! Als u toestemming heeft gegeven tot deelname, zullen wij binnen enkele dagen contact met u opnemen om een afspraak te maken.

Als deelnemer aan dit onderzoek heeft u recht op een kopie van dit toestemmingsformulier.

Bijlage 2 (informatieflyer Agora-onderwijs)

AGORA-ONDERWIJS

Agora-onderwijs is een vorm van onderwijs die de intrinsieke motivatie van leerlingen als uitgangspunt neemt. Deze vorm van onderwijs is ontwikkeld door Sjef Drummen en Jan Fasen, die het onderwijs radicaal wilden veranderen. Leerlingen op Agora-scholen werken via een leervraaggestuurd leerproces. Zij worden aangemoedigd om hun eigen interesses te volgen, in plaats van primair een vaststaand curriculum per vak te volgen. Dit doen zij door middel van 'challenges' of projecten die aansluiten bij hun vragen en doelen.

Binnen dit concept werken leerlingen doorgaans in vaste groepen van ongeveer 18 leerlingen, met een vaste leraar/coach. De groepen kunnen bestaan uit leerlingen van verschillende leeftijden en niveaus. In plaats van klassikale instructie per vak ligt de nadruk op begeleiding van het leerproces. In de bovenbouw wordt toegewerkt naar een regulier eindexamen, waarbij vakdocenten ondersteuning bieden.

Het onderwijs kent een vaste dagstructuur. Naast het werken aan challenges zijn er momenten van gezamenlijke activiteiten, zoals inspiratiesessies en een stiltemoment. Docenten hebben daarnaast dagelijks vaste overlegmomenten in teamverband.

Agora-onderwijs richt zich niet op een specifieke doelgroep, maar van leerlingen wordt wel een zekere mate van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid verwacht. In een intakegesprek wordt bekeken of het onderwijsconcept passend is bij de behoeften van de leerling.

Bijlage 3 (interviewleidraad)

Wij zijn Ilse en Florence en wij zijn studenten Pedagogische Wetenschappen aan de Rijksuniversiteit Groningen. Wij schrijven momenteel onze bachelorscriptie en nemen hiervoor interviews af bij ouders. We interviewen u over de schoolkeuze van uw kind, het proces daaraan voorafgaand en over Agora-onderwijs. Dit doen we in opdracht van Hub050, die het draagvlak voor een Agora-school in Noord-Nederland wil onderzoeken en daarvoor de Wetenschapswinkel van de RUG heeft ingeschakeld.

We willen er u ook nog een laatste keer op wijzen dat uw echte naam niet zal worden genoemd in onze werkstukken en dat de data gepseudonimiseerd zal worden bij de verwerking. Het is daarbij ook niet de bedoeling dat u namen of andere herleidbare informatie van anderen noemt. Eén van ons zal interviewen en de ander maakt aantekeningen, omdat het interview niet opgenomen wordt. Delen van wat er in dit interview wordt verteld, worden onderdeel van de resultaten in ons werkstuk. Het werkstuk zal beoordeeld worden door onze begeleider en een tweede beoordelaar. Mits het werkstuk beoordeeld wordt met voldoende of hoger, wordt deze gepubliceerd in openbare databases van de universiteit.

Dit interview zal ongeveer een half uur tot een uur duren. Naderhand vragen we u te controleren of onze aantekeningen kloppen en of we u goed hebben begrepen. U mag altijd een vraag overslaan of verzoeken het interview te pauzeren of stoppen. Heeft u verder nog vragen voordat we beginnen met het interview?

Introductie/achtergrond

- Kunt u iets vertellen over uzelf en uw gezinssituatie?
- Wat is uw leeftijd?
- Met welk gender identificeert u zich?
- Uit welke provincie komt u?

- In welke klas/groep zit uw kind?
- Naar welk type school gaat uw kind? Het gaat hier om of er een specifieke onderwijsvisie is, bijvoorbeeld montessori, dalton, of Agora-onderwijs.
- Indien het kind op de middelbare zit: welk onderwijsniveau volgt uw kind momenteel?

Keuzes van ouders

<u>Vorige school:</u>

- Welk type onderwijs volgde uw kind op de basisschool?
- In hoeverre heeft u specifiek nagedacht en gekozen voor het type onderwijs dat uw kind op de basisschool volgt/volgde?
- Wat zijn ervaringen met het soort onderwijs dat uw kind op de basisschool volgt/volgde?
    - Welke ervaringen zijn positief, welke zijn negatief?
    - Zocht u deze positieve ervaringen ook in een middelbare school?
- In hoeverre denkt u dat de ervaringen met dit onderwijs uw overwegingen voor een middelbare school hebben beïnvloed?

<u>Schoolkeuze maken</u>

- Hoe is het proces van het kiezen van een school voor uw kind verlopen?
- Heeft u gebruik gemaakt van bronnen over de school vóór u deze bezocht?
    - Zo wel, welke waren dit?
    - Zo niet, wat maakte dat u dat niet heeft gedaan?
- Waar lette u op bij het selecteren en bestuderen van deze bronnen?
- Heeft u open dagen bezocht met uw kind?
    - Zo wel, waarom vond u dit belangrijk?

    - Zo niet, waarom vond u dit niet belangrijk?
- Waar heeft u op gelet tijdens het bezoeken van deze open dagen?
- Zou u deze overwegingen zien als meer feitelijk (zoals de afstand tot de school) of meer gevoelsmatig (zoals de sfeerimpressie)?
- Welke overwegingen die u had waren belangrijker dan andere redenen, als die er waren?
- In hoeverre kwamen uw overwegingen overeen met die van uw kind en met die van uw man/vrouw/andere verzorger?
- Heeft u contact gehad met ouders van andere kinderen over schoolkeuzes maken?
    - Zo wel, in hoeverre heeft dat u beïnvloed?
    - Zo niet, wat maakt dat u dat niet heeft gedaan?
- Waarom heeft u uiteindelijk gekozen voor de school waar uw kind nu op zit?

Beeldvorming

<u>Agora:</u>

- In hoeverre bent u bekend met Agora?
- Hoe zou u Agora-onderwijs omschrijven (op basis van wat u weet)?
- Wat denkt u dat de belangrijkste uitgangspunten zijn van een Agora-school?
- Hoe ziet volgens u het leerproces van kinderen eruit binnen een Agora-school?
- In hoeverre vindt u dat het leren op een Agora-school verschilt van het traditionele onderwijs?
- Zijn er volgens u mogelijke voordelen van het Agora-onderwijs voor kinderen?

- Waarom vindt u dit belangrijk voor uw kind?

- Heeft u een voorbeeld van een positieve ervaring met Agora die u zelf heeft meegemaakt (of waarvan u heeft gehoord)?

- Hoe heeft deze ervaring uw mening over Agora beïnvloed?

- Heeft u eventueel nog meer voorbeelden?

  - Zijn er volgens u ook mogelijke nadelen in het Agora-onderwijs voor kinderen?

- Zo ja, waar liggen uw twijfels en waarom?

  - Kunt u een voorbeeld noemen van een ervaring met Agora (persoonlijk of waarvan u heeft gehoord) die twijfels bij u heeft opgeroepen?

- Hoe heeft dit uw mening over Agora beïnvloed?

  - Is uw beeld over Agora in de loop van de tijd veranderd? (bijv. beeld voordat u kind naar Agora ging en uw beeld van Agora nu)

<u>Bronnen:</u>

  - Hoe bent u voor het eerst in aanraking gekomen met Agora?
  - Via welke informatieve bronnen heeft u informatie opgedaan over Agora? (denk hierbij aan sociale media, websites van school, nieuwsartikelen, de krant).

- In hoeverre vertrouwt u deze bronnen?

- Hebben deze bronnen een positieve of negatieve invloed gehad op uw beeld van Agora?

- Zo ja, kunt u hier wat meer over vertellen?

  - Bent u naar een open dag geweest van een Agora-school?

- Zo ja, wat vond u hiervan?

- In hoeverre heeft het bezoeken van de open dag u beeld van Agora veranderd of eventueel versterkt?

  - Via welke sociale bronnen heeft u informatie opgedaan over Agora? (Denk hierbij aan andere ouders in uw omgeving, of familie/kennissen).

- In hoeverre vertrouwt u deze bronnen?

- Hebben de bronnen een positieve of negatieve invloed gehad op uw beeld van Agora?

- Zo ja, kunt u hier wat meer over vertellen?

- Welke informatiebron heeft het meeste invloed gehad op uw beeld van Agora? (dus online bronnen, sociale bronnen of open dagen)

- Waarom denkt u dat deze informatiebron het meeste invloed had op uw beeld van Agora?

- Vraag voor ouders die geen kind hebben op een Agora-school: Waarom heeft u ervoor gekozen om uw kind niet naar een Agora-school te sturen?

- Vraag voor ouders die wel een kind hebben op een Agora-school: Wat was voor u doorslaggevend in de keuze voor Agora-onderwijs voor uw kind? Welke informatiebron heeft hier een grote rol bij gespeeld?

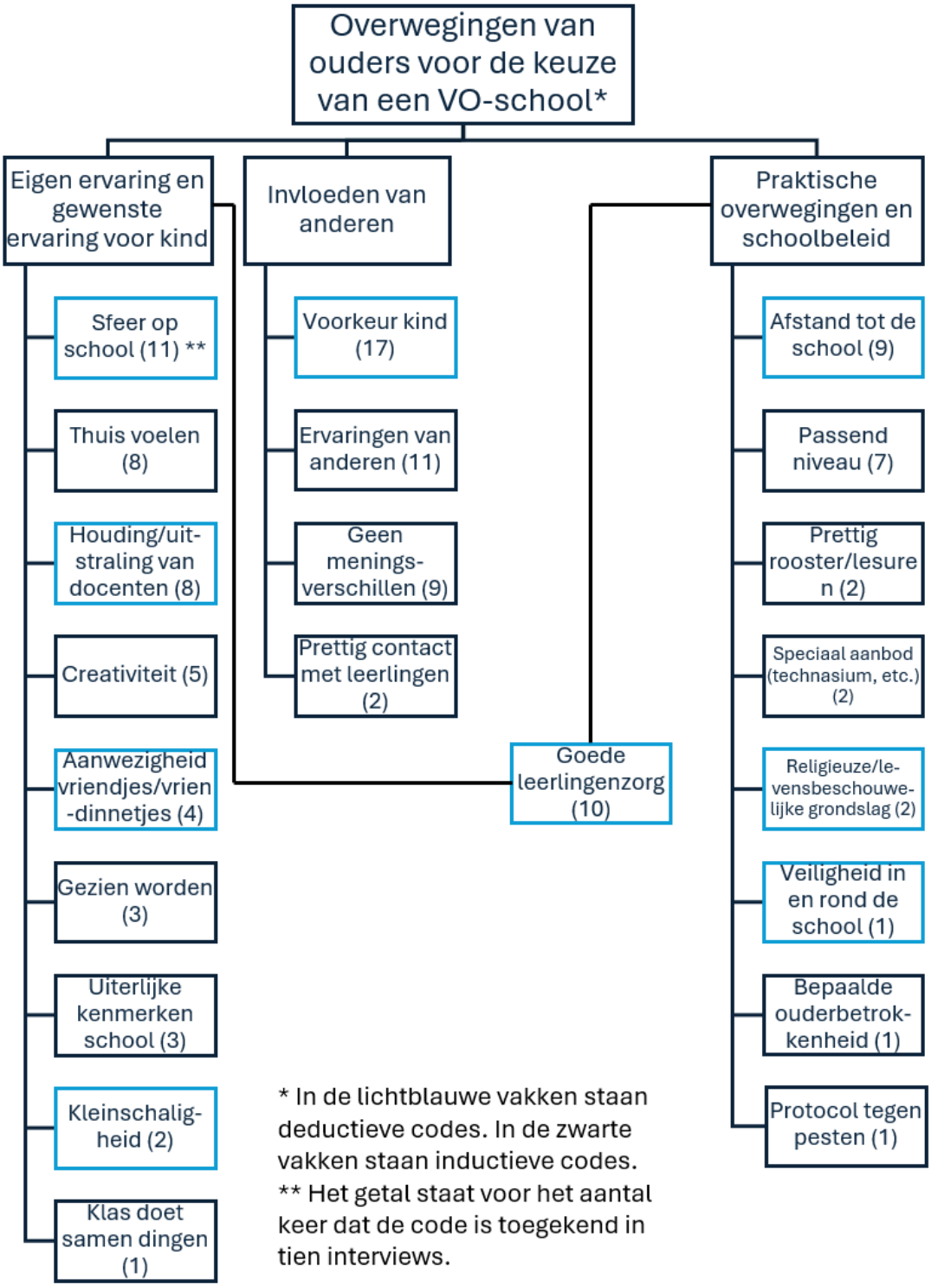
- Is er nog iets dat u belangrijk vindt om toe te voegen over uw beeld van Agora-onderwijs?

Afsluiting

Is er nog iets dat u kwijt wilt of nog wil aanvullen op een eerder antwoord? Over een paar dagen zijn onze notulen geordend en willen we u vragen deze nog te controleren, zodat zeker is dat we u goed hebben begrepen. Bij vragen of opmerkingen kunt u eventueel ook terecht bij onze begeleider.

Veel dank voor uw tijd en moeite.

Bijlage 4 (codeboom)

Bijlage 5 (irrationeel-rationeel continuüm)

Irrationeel	Combinatie	Rationeel
Sfeer op school	Veiligheid in en rond de school	Afstand tot de school
Thuis voelen	Voorkeur kind	Passend niveau
Ervaringen van anderen	Protocol tegen pesten	Speciaal aanbod (technasium)
Prettig rooster/lesuren	Klas doet samen dingen	Religieuze/levensbeschouwelijke grondslag
Gezien worden	Kleinschaligheid	Geen meningsverschillen
Prettig contact met leerlingen	Aanwezigheid vriendjes/vriendinnetjes	Bepaalde ouderbetrokkenheid
Houding/uitstraling docenten	Goede leerlingenzorg	
	Uiterlijke kenmerken school	

Bijlage 6 (AI-verklaring)

Er is op geen enkele manier AI gebruikt voor dit onderzoek. Er is geen door AI gegenereerde inhoud als mijn eigen werk gepresenteerd en AI is niet gebruikt voor brainstormen, spellingscheck of andere doeleinden.